

О. Потебні. В останні роки з'явилося кілька монографічних досліджень та захищено ряд кандидатських і докторських дисертацій з філософії мови О. Потебні.

Третій персоналістичний рівень у вітчизняній антропологічній думці сформувався достатньо чітко у персоналістській антропології Олександра Кульчицького та культурософії Миколи Хвильового. Проте в теоретичному відношенні він спирається на кардіософську традицію вітчизняної гуманістичної думки. Цей напрямок зараз активно розробляється вченими України та діаспори. Зазначені дослідження актуалізуються у зв'язку із входженням України до спільноти європейського громадянського суспільства із вивищеною аксіологією особистісного виміру буття.

Умовно виділені рівні української антропологічної думки складають теоретичне підґрунтя, яке слід творчо продовжити в контексті досягнень таких провідних напрямків новітньої антропологічної парадигми як загальна, лінгвістична, фізична антропологія, а також міждисциплінарні галузі — соціальна, економічна, культурна та медична антропологія.

РОЛЬ НАОЧНИХ ЗАСОБІВ У ФОРМУВАННІ СПОСОБІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(на прикладі перших експонатів Музею історії культури)

О. Бондарець (кафедра культурології та археології)

1. Психолого-педагогічний аналіз процесу засвоєння навчального матеріалу дає можливість стверджувати, що в формуванні репродуктивних та дослідницьких способів навчальної діяльності значне місце належить наочним засобам.

Для успішного розкриття та засвоєння змісту матеріалу, що базується на наочності, необхідно враховувати особливості методики формування узагальнень емпіричного і теоретичного рівнів та принципи ефективного використання засобів наочності (Евдокимов, 1989, с. 69—70)

2. Згідно з концепцією (запропонованою в жовтні 1992 р.) для підготовки висококваліфікованих бакалаврів та магістрів, вдосконалення форм і методів навчальної, виховної роботи в НаУКМА необхідно створити Музей історії культури, який буде комплектувати, вивчати, науково документувати, зберігати та експонувати музейні матеріали, що мають навчальне та наукове культурологіч-

не значення. Першочерговим завданням музею є надання допомоги викладачам, науковим співробітникам та студентам ВЗО матеріалами для навчального процесу та науково-дослідницької роботи.

Експозиція музею, для побудови якої варто використати такі методи показу, як систематичний, комплексно-тематичний та ансамблевий, покликана показати історію розвитку світової культури з часу виникнення людства до сучасності, але особливу увагу зосередити на українській культурі та її співвідношенні із світовими тенденціями культурного розвитку.

3. Першими експонатами Музею історії культури стали матеріали, комплектовані в липні-серпні 1995 р. студентами III курсу факультету гуманітарних наук НаУКМА, котрі проходили дослідницьку етнографічну практику в Київській, Черкаській, Рівненській та Кіровоградській областях.

Волос Н. Р. досліджувала північні райони Рівненської області — Сарненський та Дубровицький. Рубель, постолі, два веретена та фрагмент вишитого полотна поклали початок колекції з даного регіону. Рубель подаровано Шанько М. Я. (перейшов від прабабусі) з с. Осова Дубровицького р-ну. Чоловічі постолі традиційного плетіння (поч. XX ст.) зберігала Набухтеч І. І. (с. Глушиця Сарненського р-ну). Веретена — дарунок Хильчишини Г. К. (с. Лохча Сарненського р-ну), а фрагмент вишитого хрестиком (візерунок — квіти різної форми та розміру) різнокольоровими нитками (до 18 кольорів і відтінків) домотканого лляного полотна — Андрощук Г. О. (с. Любиковичі Сарненського р-ну).

Погоріла С. В. побувала в селах Щасливе, Приютовка, Користовка Олександрійського р-ну Кіровоградської обл. та м. Узин Білоцерківського р-ну Київської обл. Мешканець с. Щасливе Бондар В. І. подарував ряднину, виткану його матір'ю на горизонтальному ткацькому верстаті з конопляної нитки технікою килимового ткацтва. Орнамент поліхромний геометричний. Вік експонату — приблизно 85 років. Гребінь привезено з с. Приютовка від Погорілої Н. П.. З її слів відомо, що гребінь належав бабусі і йому 75 років. Жителькою м. Узин Коваленко Н. П. подаровано жіночу свиту, виготовлену наприкінці XIX ст.

Сергієнко О. П. комплектувала етнографічні матеріали в с. Плешкані Золотоніського р-ну Черкаської обл. Гребінь з рослинним орнаментом та датою "1937" подаровано Авраменко Л. І., веретено з вовняною пряжею синього кольору, закріпленою конопляними нитками, — Єщенком С. П., глиняний глечик, прикрашений рослинним орнаментом, — Сірик О. І.

Побутові речі, які раніше активно використовувались і були певним синонімом добробуту, певним мірилом і нормою того, що має бути в хаті, ореолом непорушності традицій, запорукою надійності і зв'язку між "вчора" і "завтра", переходять з часом до розряду сімейних реліквій, предметів музейного значення.

4. Методика формування способів навчальної діяльності передбачає виділення таких способів діяльності з наочними засобами, завдяки яким найповніше розкривається зміст нового матеріалу.

Зважаючи на основні завдання Музею історії культури, особливості змісту ряду культурологічних дисциплін, завдань ознайомчої, навчальної та дослідницької практик, можливо виділити, насамперед, такі способи навчальної діяльності:

- виявлення та відбір предметів музейного значення;
- атрибуція, класифікація, систематизація, інтерпретація музейних предметів;
- робота по обліку фондів музею;
- знайомство із загальними правилами збереження музейних фондів, основами консервації та реставрації;
- вивчення основ експозиційної роботи (методика розробки та організація експозиції);
- створення експозиційних науково-допоміжних матеріалів;
- практика підготовки та методика проведення екскурсії;
- використання різноманітних форм науково-освітньої роботи музеїв;
- дослідження музейних форм комунікації, характеру використання музейних засобів в передачі та сприйнятті інформації з точки зору педагогіки.

Вирішення спудеями спільно з викладачами дослідницьких завдань на всіх етапах навчання забезпечує засвоєння змісту навчального матеріалу різними способами, підвищує не лише успішність навчання, а й готовність до творчого вирішення майбутніх професійних завдань.

ПРО ОДНУ КОСМОЛОГІЧНУ ТА МАГІЧНУ ДІАГРАМУ

О. Бондарець (кафедра культурології та археології)

1. Мандала як один із принципів горизонтального моделювання Всесвіту (Жуковская, 1977, с. 44–61; Топоров, 1992, с. 100—102)